

**ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО**

ВІДДІЛ НАУКОВОГО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ОСВІТИ

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ:
ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІН В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ В
УМОВАХ ВІЙНИ (СОЦІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР)**

Укладач:

Уляна КІРІЄНКО,
молодший науковий співробітник
відділу Наукового інформаційно-
аналітичного супроводу
освіти ДНПБ України
ім. В. О. Сухомлинського

Київ, 2023

ЗМІСТ

Освітні заклади в умовах війни	3
Комплексне аналітичне дослідження: «Війна та освіта: як рік повномасштабного вторгнення вплинув на українські школи»	4
Соціологічне опитування: «Проблеми українських дітей під час війни»	6
Комплексне аналітичне дослідження: «Вища освіта в Україні: зміни через війну»	8
Соціологічне опитування: «Опитування вчителів та керівників навчальних закладів середньої освіти»	11
Інформація про організації, які проводили дослідження	13

ОСВІТНІ ЗАКЛАДИ В УМОВАХ ВІЙНИ

За матеріалами офіційного веб-сайту МОН «Освіта під загрозою»
<https://saveschools.in.ua/>.

Офіційного сайту «Київської школи економіки»

<https://kse.ua/ua/about-the-school/news/za-rik-povnomasshtabnoyi-viyni-rosiya-zavdala-zbitkiv-infrastrukturi-ukrayini-na-mayzhe-144-mlrd/>

Станом на квітень 2023 року на території України пошкоджено 2895 закладів освіти, а 299 повністю зруйновано.

2895 закладів освіти пошкоджено	299 закладів освіти зруйновано
Всього 3194 закладів освіти	
7 млн. дітей війни	

Після року повномасштабної війни збитки внаслідок бойових дій та ракетних ударів по закладах освіти України становлять за різними оцінками від 4,4 млрд до 8,9 млрд доларів (оцінка Вищої школи економіки).

**Комплексне аналітичне дослідження:
«ВІЙНА ТА ОСВІТА: ЯК РІК ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ
ВПЛИНУВ НА УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ»
Березень 2023 року**

За матеріалами Cedos — незалежного аналітичного центру.

https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/ua-saved_overview-report-2022-web.pdf

<https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/ua-executive-summary-war-and-education-web.pdf>

Методологія дослідження:

- Національне репрезентативне опитування батьків школярів
- Дослідження кейсів (кейси Київської, Чернігівської та Харківської областей).
- Аналіз вторинних даних щодо руйнування інфраструктури шкіл, організації освітнього процесу, а також чисельність і переміщення освітян.

Цілі дослідження:

- з'ясувати, як повномасштабна війна вплинула на доступ до загальної середньої освіти, зокрема в громадах, що перебували в зоні бойових дій;
- що потрібно для відновлення цього доступу;
- можливі шляхи задоволення цих потреб залежно від масштабу та характеру наслідків війни.

Напрямки дослідження:

- Руйнування освітньої інфраструктури
- Вплив війни на організацію освітнього процесу
- Вплив на учнівство та вчительство
- Відновлення освітньої інфраструктури
- Потреби громад для відновлення освітньої інфраструктури

Трейлер дослідження (Окремі дані з комплексного аналітичного дослідження)

За даними МОН, станом на грудень 2022 року

36% шкіл 90% дітей навчалися дистанційно	36% шкіл за змішаною методикою	28% шкіл Навчалися очно
---	---	--------------------------------------

90% дітей

мають хоча б **один гаджет для навчання** (згідно з даними національного опитування батьків). Найчастіше це — **мобільний телефон**.

Найбільша частка дітей, які навчаються з телефону, серед дітей із сімей із найнижчим рівнем добробуту — **69%**.

85% опитаних батьків

вважають, що **прогалини в знаннях і навичках**, які діти мають у результаті пандемії та повномасштабного вторгнення, **вплинуть на їх освіту та майбутнє**.

61% батьків вважають,

що їхні **діти мають симптоми стресу**, такі як безсоння, тривога, проблеми з концентрацією, проблеми зі спілкуванням з підлітками та вчителями.

605,5 тис. учнів (14% від загальної кількості) та **23 тис. вчителів** (4% від загальної кількості) у квітні 2022 року за кордон виїхало. Станом на грудень 2022 року за кордоном все ще перебували 13% здобувачів вищої освіти і 3% викладачів.

**Соціологічне опитування:
«ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ВІЙНИ»
27 січня-1 лютого 2023 року**

За матеріалами Соціологічної групи «Рейтинг»

https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/req_files/rq_ucap_children_012023.pdf

Опитування проведене на замовлення проєкту «Дій для дітей України» (Ukraine Children's Action Project).

Методологія опитування:

- Вибіркова сукупність: 2000 респондентів
- Метод опитування: CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing – телефонні інтерв'ю з використанням комп'ютера). На основі випадкової вибірки мобільних телефонних номерів
- Аудиторія: матері дітей віком 3-17 років в усіх областях, крім тимчасово окупованих територій Криму та Донбасу, а також територій, де на момент опитування відсутній український мобільний зв'язок.

Основні напрямки дослідження:

- Місце та форма навчання дітей
- Які існують перешкоди для навчання
- Як змінилася якість навчання
- Зміна стану здоров'я дитини/потреби у медичній допомозі
- Оцінка психологічного стану дитини/Потреби у психологічній допомозі.

Трейлер опитування (деякі цифри з соціологічного опитування)

Форма навчання дітей

42% дітей навчалися онлайн	29% дітей за змішаною формою	26% дітей Навчалися очно
---	---	---------------------------------------

60% дітей

були свідками або учасниками тих, чи інших подій, пов'язаних з війною. Найчастіше діти, за словами матерів, зазнавали наступні травмуючі події:

28% – розлука з рідними та близькими;

25% – переїзд в інший регіон країни;

24% – обстріли та бомбардування;

17% – тривале перебування у холодному приміщенні.

20% опитаних

вважають своє сучасне місце проживання небезпечним. Найбільше таких проживають у деокупованих, прифронтовних регіонах та в Києві.

94% матерів

українських дітей однозначно або скоріше вірять в те, що Україна зможе відбити напад росії. Майже 40% зазначили, що за останній рік їхнє відчуття впевненості у майбутньому погіршилося (найчастіше такі респонденти проживають в місцях, які вважають небезпечними, є ВПО, або донедавна не проживали вдома).

**Комплексне аналітичне дослідження:
«ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ЗМІНИ ЧЕРЕЗ ВІЙНУ»
Березень 2023 року**

За матеріалами Аналітичного центру «ОсвітАналітика» Київського університету імені Бориса Грінченка.

<https://osvitanalytika.kubq.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/HigherEd-in-Times-of-War.pdf>

Цілі дослідження:

- З'ясувати діапазон проблем і викликів, з якими стикнулася система вищої освіти України через війну.
- Оцінити досвід та рішення органів влади й університетів щодо реагування на ці виклики.
- Надати інформацію про актуальний стан української системи вищої освіти в умовах війни.

Головні напрямки дослідження:

- Оцінка втрат української системи вищої освіти через війну.
- Досвід, виклики та шляхи підтримки переміщених закладів освіти
- Розвиток фахової передвищої освіти в умовах стратегічної невизначеності
- Напрями відновлення і трансформації системи вищої освіти України

Методологія:

Аналіз офіційних урядових документів, концепції розвитку вищої освіти, законів України, документів Європейського Союзу та інших відкритих джерел, наукових розробок українців та зарубіжних вчених у галузі освіти.

Трейлер дослідження

(деякі цифри з комплексного аналітичного дослідження)
Головним викликом для українських ЗВО став відтік кадрів через вимушену міграцію здобувачів вищої освіти й викладачів «brain drain» (відтоку мізків).

665 тисяч студентів та учнів шкіл (16% від загальної кількості) та **25 тисяч освітян** (6% від загальної кількості) покинули територію України.

75% респондентів, які виїхали за кордон (загальна кількість опитаних становила понад 34 тисячі) мають післясередню освіту (46% — університетського рівня, 29% — професійно-технічного).

87% опитаних мають бажання повернутися в Україну, але **13%** не планують це зробити в найближчому майбутньому, а **70%** не визначилися, коли саме зможуть повернутися.

84 136 іноземних студентів навчалися в Україні на початку 2022 р.

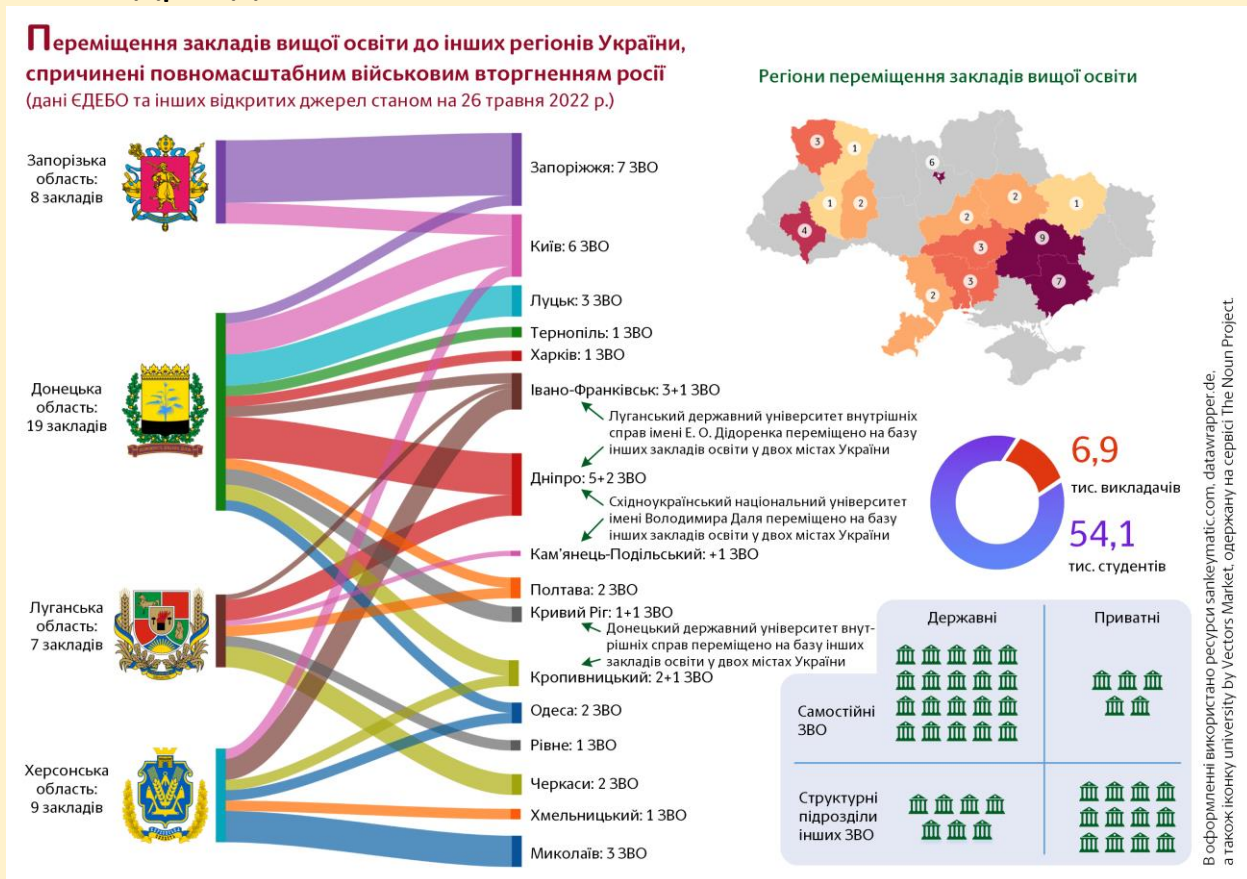
68 712 іноземних студентів навчалися в Україні на кінець 2022 р.

97,8% респондентів (викладачів та персоналу українських ЗВО), які залишилися в Україні, відзначили погіршення свого психоемоційного стану зі скаргами на депресію (84,3%), виснаження (86,7%), самотність (51,8%), нервозність (84,4%) та гнів (76,9%).

За матеріалами Аналітичного центру «ОсвітАналітика» Київського університету імені Бориса Грінченка.

<https://voxukraine.org/u-chuzhyh-stinah-yak-dolayut-problemy-peremishheni-universytety/>

Переміщення закладів освіти у 2022 році відрізнялось від 2014 року. Якщо тоді до нового населеного пункту й нових приміщень переїздила більшість викладачів та студентів кожного релокованого ЗВО, то у 2022 році таку «повноцінну» модель переміщення реалізували лише два-три університети. Інші заклади втілили «мінімальну» або «напіввіртуальну» модель релокації: до іншого міста, зазвичай на базу іншого закладу освіти, переміщуються адміністрація закладу фахової передвищої чи вищої освіти, бухгалтерська служба, декілька ключових працівників інших підрозділів.

**Соціологічне опитування:
ОПИТУВАННЯ ВЧИТЕЛІВ ТА КЕРІВНИКІВ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
Грудень 2022 року**

За матеріалами Gradus Research на базі «Першої смартфон-панелі» в Україні (повністю цифрове соціологічне опитування).

https://gradus.app/documents/331/Gradus_Report_GoGlobal_UA_miTF206.pdf

Методологія опитування.

Метод збору інформації: самозаповнення анкет у мобільному додатку.

Цільова група дослідження: чоловіки та жінки віком від 22 років, які наразі працюють у школах на посаді вчителя, директора чи заступника директора.

Кількість результативних інтерв'ю: 241.

Період опитування: 25 листопада – 22 грудня 2022 року.

Напрями дослідження:

- Активність школярів та прояви стресу
- Необхідна допомога для вчителів при роботі з учнями, які відчують стрес
- Проблеми навчального процесу офлайн та онлайн
- Проблеми адаптації внутрішньо переселених учнів та необхідна допомога вчителям

Трейлер соціологічного опитування (Ключові висновки з дослідження)

58% опитаних

фіксують **появу стресу чи психологічної травми в учнів** після початку повномасштабної війни, що проявляється через тривожність та стурбованість дітей, відсутність мотивації до навчання.

80% аудиторії

говорять про зростання **завантаженості**.

54% відчували на собі стан професійного вигорання.

46% опитаних

визначили психологічну підтримку потребою №1 для власної школи.

82% навчального персоналу

впевнені, що можуть працювати з учнями, що мають виражений стрес чи психологічні проблеми.

Проте респонденти декларують потребу у психологічних тренінгах, збільшенні взаємодії з батьками учнів та безпосередній роботі психологів з учнями.

46% вчителів

потребують знань про те, як діяти в екстремальних ситуаціях.

37% вчителів

Потребують знань про те, як можна допомогти окремим дітям.

37% вчителів

Потребують знань та вміння як справлятися з власним стресом.

Інформація про організації, які проводили дослідження:

За матеріалами офіційних веб-сторінок організацій:

<https://cedos.org.ua/>

<https://ratinggroup.ua/>

<https://osvitanalityka.kubq.edu.ua/>

<https://gradus.app/uk/>

Cedos — незалежний аналітичний центр, що займається вивченням суспільних процесів та державної політики, проводять дослідження. Повна назва юридичної особи – Громадська організація «Центр дослідження суспільства».

Наглядова рада: Тимофій Брік, ректор Київської школи економіки

Соціологічна група «Рейтинг» спеціалізується на проведенні всіх видів соціологічних досліджень із дотриманням міжнародних стандартів, затверджених кодексами ESOMAR та WAPOR. Є постійним членом Соціологічної Асоціації України.

Директор Соціологічної групи «Рейтинг» кандидат соціологічних наук Олексій Антипович.

ОсвітАналітика – аналітичний центр Київського університету імені Бориса Грінченка, що аналізує освітню політику та пропонує можливі управлінські рішення для підвищення якості освіти в країні.

Директор, кандидат економічних наук Євген Ніколаєв

Gradus Research – перша смартфон-панель в Україні для проведення досліджень за допомогою цифрового застосунку. Афілійована з Київським національним університетом ім. Т.Г. Шевченка. Публічна оферта.

Директор Євгенія Близнюк, магістр соціології, засновниця та директорка компаній Corestone Group та Gradus Research.

Інформаційно-аналітичні дані

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ:
ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІН В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
(СОЦІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР)**

Укладач:

Уляна КІРІЄНКО,

молодший науковий співробітник

відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу

освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського
Відділ наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти
м. Київ, вул. М. Берлінського, 9/оф.31
380 (44) 467-22-14
siase@dnpb.gov.ua